

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

ТВО начальника Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор

I.V. ТОЛОК

ПРОГРАМА

**вступного іспиту до ад'юнктури зі спеціальності
061 – ЖУРНАЛІСТИКА**

Обговорено на засіданні кафедри військової
журналістики Військового інституту Київського
національного університету імені Тараса Шевченка
03.02.2017

Протокол № 9

Затверджено Вченою Радою Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка
16.02.2017

Протокол № 11

ПЕРЕДМОВА

Програма підготовки до вступу в ад'юнктуру на спеціальність 061 – "Журналістика" покликана забезпечити засвоєння специфіки функціонування інформаційно-медійних структур в системі соціальних комунікацій. Запропонована програма створена на основі досягнень розуміння розвитку соціально-комунікаційної культури суспільства взагалі та військової журналістики, зокрема, враховує зростаючий попит на відповідних фахівців у Збройних Силах України.

Програма для складання вступного іспиту до ад'юнктури на спеціальність 061 – "Журналістика" складена відповідно до програм підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" і відповідає вимогам якісної й ефективної підготовки та атестації науково-педагогічних працівників.

У програмі відображено основні вимоги до вступників до ад'юнктури на спеціальність 061 – "Журналістика" для написання дисертації на здобуття вченого ступеня доктора філософії, що закінчили вищі навчальні заклади IV рівня акредитації за освітньо-кваліфікаційним рівнем "магістр" і прослухали базові нормативні та спеціальні курси з журналістських дисциплін.

Основною вимогою до вступників до ад'юнктури є високий рівень методологічної, теоретичної та професійної підготовки, знання теорії та закономірностей розвитку комунікаційної системи суспільства, що й визначається вступним іспитом (співбесідою).

Головна мета вступного іспиту (співбесіди) – це перевірка знань, виявлення навичок і вмінь застосувати здобуті знання в науковому дослідженні. Вступник на іспиті (співбесіди) повинен володіти знаннями щодо систему, форми, методи і технології організації роботи інформаційних структур в органах військового управління Збройних Сил України та в арміях провідних країн світу; сутність, зміст і основні тенденції розвитку інформаційно-комунікативних процесів в демократичному суспільстві та їх вплив на формування громадської думки щодо українського війська; теоретичні основи та форми і способи функціонування сучасної моделі інформаційного забезпечення діяльності Міністерства оборони та Збройних Сил України; особливості застосування інформаційно-медійних технологій у інформаційній підтримці управлінських рішень в умовах введення бойових дій військ (сил), гібридних і асиметричних війн з урахуванням досвіду антитерористичної операції; сутність, зміст, засоби, методи, основні теорії соціальних комунікацій; вимоги керівних документів, правове забезпечення діяльності військових, цивільних і іноземних журналістів в умовах бойового застосування Збройних Сил, інших військових формувань України, їх готовності до виконання завдань

за призначенням; порядок і особливості забезпечення роботи воєнних кореспондентів цивільних ЗМІ, які задіяні у висвітленні діяльності Збройних Сил, супроводжують підрозділи під час бойових дій, миротворчих та інших військових і гуманітарних операцій.

Вступники подають реферат на кафедру до подачі документів для вступу до ад'юнктури.

Іспити відбуваються відповідно до затверджених програм вступних іспитів за білетами або у формі співбесіди. Для підготовки відповіді вступник використовує екзаменаційні листи, які після іспиту зберігаються в його особовій справі.

Стосовно кожного вступника заповнюється протокол іспиту, в який заносяться основні питання, що були в білеті, а також додаткові, які були задані в процесі іспиту з актуальних проблем обраної наукової спеціальності й теми реферату. У протоколі виставляються окремо оцінки відповідей на основні питання білета та загальна оцінка знань вступника.

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади функціонування інформаційно-медійних структур в системі соціальних комунікацій

Психологія журналістики і розуміння основ розвитку сучасного суспільства. Психологічна компонента в сучасній масовій комунікації. Медіа реальність і формування нової гілки психології. Психологія журналістики та її завдання. Основні методи дослідження предмета. Соціально-психологічний аспект функціонування ЗМІ.

Психологічний компонент основних функцій військових ЗМІ. Особистісні та суспільні цінності у військовій журналістиці. Особливості участі військових ЗМІ у задоволенні потреб аудиторії. Модель світу військової журналістики.

Проблеми формування медіа реальності. Критерії оцінки моделі світу. Основні параметри прийому інформації. Психологічна інформаційна безпека і сучасна військова журналістика. Поняття професійних фільтрів в журналістиці. Основні ознаки важливості події.

Психологія особистості військового журналіста.

Особливості та типології особистості військового журналіста. Особистість в процесі журналістської діяльності. Типології особистості в аспекті журналістській діяльності. Посадова сфера особи журналіста. Процес формування ідентичності і медіа сфера. Професійна позиція в структурі особистості журналіста. Професійний обов'язок журналіста. Створення професійного образу військового журналіста.

Поняття професійного іміджу військового журналіста. Визначення і базовий «набір» іміджу. Компоненти іміджу. Імідж у повсякденній роботі військового журналіста. Психологія журналістської творчості в умовах військової діяльності, під час ведення бойових дій військами (силами), в умовах гібридних і асиметричних воєн з урахуванням досвіду застосування Збройних Сил України в антитерористичній операції. Елементи творчого мислення військового кореспондента.

Теорії творчості. Психологічна складова журналістського творчого процесу в умовах введення бойових дій військ (сил), асиметричних воєн з урахуванням досвіду застосування Збройних Сил України в антитерористичній операції. Творчий стиль мислення. Етапи творчого процесу. Роль уяви в журналістській творчості. Механізми уяви. Функції уяви в журналістській творчості. Види уяви. Методи активізації творчого процесу. Техніка стимулювання творчих здібностей.

Психологія журналістської творчості в умовах військової діяльності, під час ведення бойових дій військами (силами), в умовах гібридних і асиметричних воєн з урахуванням досвіду АТО в східних областях України. Елементи творчого мислення військового кореспондента. Теорії творчості. Психологічна складова журналістського творчого процесу в умовах введення бойових дій військ (сил), гібридних і асиметричних воєн з урахуванням досвіду застосування Збройних Сил України в антитерористичній операції. Творчий стиль мислення. Етапи творчого процесу. Роль уяви в журналістській творчості. Механізми уяви. Функції уяви в журналістській творчості. Види уяви. Методи активізації творчого процесу. Техніка стимулювання творчих здібностей.

Психологія спілкування. Психологічні основи журналістського спілкування. Види спілкування в журналістиці. Фази та напрямки спілкування журналіста. Основні стилі спілкування в журналістиці. Джерело інформації та журналіст. Правила пілотної зустрічі. Види інтерв'ю і форми питань. Журналіст в редакційному колективі: психологічні складності спілкування. Конфлікти по вертикалі. Інноваційні конфлікти.

Кар'єра військового журналіста і психологія його роботи. Кар'єрні сходи у військовій журналістиці. Варіанти кар'єрного зростання. Орієнтири кар'єрного зростання. Залежність журналістської спеціалізації від темпераменту. Головне правило спілкування. Види кар'єри журналіста. Адміністративні шаблі або внутрішньо - професійні рівні. Адміністративні шаблі або внутрішньо-професійні рівні. Різновиди працівників та залежність від кар'єрних устремлінь. Яскраві та емоційні люди. Радість та псевдо радість.

Основні принципи державної інформаційної політики, зокрема, в оборонному секторі. Визначення понять комунікації та інформаційної роботи. Пріоритетні завдання державної інформаційної політики в безпековому секторі. Основні напрями та шляхи реалізації державної інформаційної політики в оборонному секторі.

Управлінські аспекти реалізації принципів інформаційної політики в безпековому секторі. Підготовка фахівців з питань комунікаційно-контентної безпеки. Місце та роль інформаційно-медійної складової Міністерства оборони України в загальнодержавному інформаційному полі.

Визначення та зміст принципів інформаційної роботи у ЗС. Комунікаційно-контентна складова діяльності інформаційно-медійних структур Міністерства оборони України, її роль в умовах гібридно-месіанської агресії.

Історія науки «соціальні комунікації» в Україні. Роль церкви, держави, громадських та інших організацій у становленні соціальних комунікацій. Законодавство і соціальні комунікації.

Поняття про комунікацію, соціальну комунікацію, масову комунікацію; поняття про соціальні інститути, соціально-комунікаційні форми організації людської діяльності, форми комунікації в історичні періоди розвитку людського суспільства. Історичні умови, соціокультурні фактори еволюції соціальних комунікацій. Рушійні сили розвитку соціальних комунікацій.

Теорії та концепції соціальних комунікацій як виду соціального інжинірингу, види соціальних комунікацій. Закономірності розвитку суспільної комунікаційної системи. Історія та становлення соціально-комунікаційних інститутів суспільства. Засоби масової комунікації як вид соціально-комунікаційних інститутів, їх класифікації, змістовно-функціональні, техніко-технологічні та організаційні (зокрема редакційні) особливості. Електронні засоби масової комунікації в системі соціальних комунікацій суспільства. Медіакомунікації в системі соціальних комунікацій. Інституціоналізація в соціальнокомунікаційній сфері. Етапи становлення соціальнокомунікаційних структур, форм та процесів. Розвиток соціальнокомунікаційної культури суспільства. Стратегія розвитку соціальних комунікацій, концепції трансформації комунікаційних систем, комунікаційні канали.

Комунікаційні відносини у суспільстві, теорія комунікаційних потреб, цілей, завдань, смислів. Методологія наукових дисциплін соціальнокомунікаційного циклу. Історія наукової думки про соціальні комунікації та тенденції її розвитку. Розвиток наук про соціальні комунікації, розвиток медіадосліджень в Україні та світі. Аудиторія засобів масової комунікації. Комунікаційні ефекти, моделі, засоби і технології медійного

впливу. Специфіка організації управління засобами масової комунікації. Професіологічні аспекти підготовки кадрів для сфери соціальних комунікацій.

Соціум як суб'єкт соціально-комунікаційної взаємодії. Суспільна пам'ять (соціальна пам'ять) в системі соціальної взаємодії. Значення медіаосвіти для формування соціуму. Медіакультура та медіаосвіта у сучасній Україні. Медіаграмотність як запорука громадянської зрілості.

Розділ 2. Прикладні аспекти психології діяльності в особливих умовах

Проблеми професійної діяльності журналіста в умовах бойових дій військ (сил), гібридних і асиметричних воєн з урахуванням досвіду АТО в східних областях України. Масова комунікація – одна з найбільш стресогенних сфер людської життєдіяльності. Види труднощів у процесі журналістської роботи. Небезпека професійних захворювань та їх профілактика. Творчість на межі неврозу. Поняття неконтрольованої емпатії в журналістці. Психологічне здоров'я і професійна спроможність працівників засобів масової інформації.

Військовий журналіст в екстремальних умовах, в умовах бойових дій військ (сил), асиметричних воєн з урахуванням досвіду застосування Збройних Сил України в антитерористичній операції. Готовність до ризику. Стрес та вміння його перебороти. Свідомість та обережність в користуванні власними емоціями. Виваженість та відповідальність за кожне слово. Хвороба «гарячої точки».

Особливості організації взаємодії сил та засобів оборонного відомства щодо оперативного та об'єктивного інформування суспільства. Зміст завдань та розподіл функцій структурних підрозділів Міністерства оборони та Збройних Сил України в процесі військово-цивільних відносин.

Адекватне і оперативне реагування на нові виклики системі інформаційної роботи в оборонній сфері. Проблемні питання реалізації державної інформаційної політики в оборонному секторі. Процес трансформації інформаційної роботи та пристосування до спектру завдань, що змінюються в сучасних умовах функціонування сектору оборони держави.

Зміст та алгоритм інформаційної роботи. Нові виклики системі інформаційної роботи в оборонній сфері в умовах гібридно-месіанської агресії. Потенційні можливості розгортання та повномасштабного застосування інформаційно-медійних структур Міністерства оборони, організація взаємодії з іншими центральними та місцевими органами влади та громадськими організаціями в умовах проведення антитерористичної операції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України "Про авторське право і суміжні права". ст 7, 9, 10,11. { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 927-VIII (927-19) від 25.12.2015, ВВР, 2016, N 6, ст.61 }
2. Закон України "Про доступ до публічної інформації". ст. 1, 3, 4-9, 19. 20. {Із змінами, внесеними згідно із Законом № 319-VIII від 09.04.2015, ВВР, 2015, № 25, ст.192}.
3. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні". ст. 1-3, 6-8,21, 25.26. { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 917-VIII (917-19) від 24.12.2015, ВВР, 2016, N 3, ст.34 }
4. Закон України "Про інформаційні агентства". ст. 2, 5, 22, 26-27. { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 317-VIII (317-19) від 09.04.2015, ВВР, 2015, N 26, ст.219 }
5. Закон України "Про інформацію". ст. 2-5, 22-25, 27. { Із змінами, внесеними згідно із Законом N 1405-VIII (1405-19) від 02.06.2016 }.
6. Закон України "Про рекламу" . ст.7. { Із змінами, внесеними згідно з Законом N 901-VIII (901-19) від 23.12.2015, ВВР, 2016, N 4, ст.44 }
7. Закон України "Про Суспільне телебачення і радіомовлення України". ст.3-4. {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 271-VIII від 19.03.2015, ВВР, 2015, № 23, ст.159; № 1363-VIII від 17.05.2016, ВВР, 2016, № 25, ст.499}
8. Закон України "Про телебачення і радіомовлення". ст. 4, 6-7. 22 {Із змінами, внесеними згідно із Законом N 1364-VIII (1364-19) від 17.05.2016}
9. Закон України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки" № 537-V від 9 січня 2007 року.
10. Здоровега В. Питання психології публіцистичної творчості. Львів 1982 .
11. Конституція України. ст. 15, 17,34,41, 54.{Із змінами, внесеними згідно із Законом № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143}
12. Кузин В.И. Психологическая культура журналиста / В.И. Кузин. - СПб, 2004. - С. 22.
13. Москаленко А.З., Губерський Л.В., Іванов В.Ф., Вергун В.А. Масова комунікація. - К., 1997.
14. Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Інструкції про порядок допуску журналістів, працівників засобів масової інформації на об'єкти Міністерства оборони України та Збройних Сил України» № 399 від 14.06.2012 {Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства оборони № 181 від 23.04.2015.
15. Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Положення про військові засоби масової комунікації» № 399, від 02.08.2016.

16. Пронин Е.И. Психологические проблемы современной журналистики / Е.И. Пронин // Проблемы медиапсихологии. - М. : РИП-холдинг, 2002. - С. 5.
17. Пронина Е.Е. Психологические особенности творческой работы репортера. – М., 2001.
18. Пронина Е.Е. Психология журналистского творчества / Е.Е. Пронина. –М., 2006. – С. 187.
19. Різун В. В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій (наукова стаття, оприлюднено 12 лютого 2011 року) [Наукова сторінка професора Володимира Різун] //Інститут журналістики :[сайт] — Електронні дані. — Київ, 2011. — Режим доступу: http://journalib.univ.kiev.ua/Nacherky_do_metodologiyi.pdf (дата звернення до статті). – Назва з екрана.
20. Різун В.В. Скотникова Т. В. Методи наукових досліджень у журналістичнознавстві.— 2-е вид. перероб. і доп.— К.: Преса України, 2008.
21. Різун В.В. Теорія масової комунікації: Підручник.— К.: Просвіта, 2008.
22. Церква і соціальна комунікація: Найголовніші документи Католицької Церкви про пресу, радіо, телебачення, інтернет та інші медіа. — Львів: Вид-во Українського Католицького Університету, 2004.— 440 с.

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЗНАТЬ

на вступному іспиті до ад'юнктури за спеціальністю

061 – ЖУРНАЛІСТИКА

1. Загальні положення

Результати випробування оцінюються в балах. Максимальне значення оцінки випробування зі спеціальності – 100 балів. У тому числі:

- 30 балів – за відповідь на перше питання;
- 30 – за відповідь на друге питання;
- 30 – за відповідь на третє питання;
- 10 балів – захист реферату (наукової пропозиції).

2. Методичні рекомендації з організації вступних випробувань

2.1. Вступні випробування проводяться усно.

2.2. Вступник готує відповіді тільки за питаннями отриманого білета. Повторне отримання білета не допускається. Відповіді не за питаннями білета – не оцінюються.

2.3. Вступник на всіх отриманих листах усної відповіді вказує: військове звання, прізвище, ім'я та по батькові, номер білета, питання, визначені в білеті, ставить особистий підпис.

2.4. Результати оцінювання відповідей на питання отриманого білета та додаткові питання вносяться до протоколу. Листи усної відповіді та протоколи зберігаються в навчальних справах абітурієнтів.

3. Критерії оцінки здібностей та підготовленості вступників

3.1. При оцінці теоретичних відповідей окремо оцінюється знання керівних документів та правильність відповіді на питання.

3.1.1. Знання керівних документів оцінюється:

- вичерпні знання – 5 балів;
- недостатні знання – 3 бали;
- відсутні посилання на керівні документи – 0 балів.

3.1.2. Правильність відповіді на питання оцінюється:

- вичерпна відповідь – 25 балів;
- відповідь правильна, але неповна – 20 балів;
- у відповіді є незначні помилки – 15 балів;
- відповідь має суттєві помилки – 7 балів;
- питання не розкрито – 0 балів.

ПРОГРАМУ РОЗРОБИЛИ:

заслужений журналіст України, професор О.М. КЛУБАНЬ
підполковник О.П. ПАРАНІЧ